A°. 1843. N°. 50.

ARNHEMSCHE COURANT.

De prijs dezer Courant, die geregeld vijfmaal 's weeks wordt uitgegeven, en wel op Zondag, Dingsdag, Woensdag, Donderdag en Zaturdag, is ƒ 5 in de drie maanden.

ZATURDAG 11 MAART.

De prijs der Advertentiën is, van een tot zes regels ƒ 1,00, en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt, voor elke plaatsing.

De laatste debatten der Kamer van Gedeputeerden in Frankrijk.

Een zonderling schouwspel heeft zich in de laatste dagen in de Fransche Kamer der Gedeputeerden vertoond. Bij de beraadslagingen over het adres van antwoord op de troonrede heeft de oppositie, hoewel ook daartoe door den minister van binnenlandsche zaken, DUCHATEL, uitgedaagd, geen amendement durven voorstellen, waaruit eenig wantrouwen der Kamers tegen het tegenwoordig ministerie zoude blijken. Naauwelijks is dit voorgevallen, of zij spant al hare krachten in, om, bij de voordragt eener crediet-wet van een millioen franken voor geheime fondsen, het ministerie te doen vallen. Zij beschouwt het ontwerp niet als onaannemelijk, neen, zij stelt slechts eene geringe vermindering voor, welke het middel moet zijn, om een ministerie, dat aan vele eerzuchtigen te lang duurt, uit den zadel te ligten. Van waar in eens die moed? Zij hoopten thans, zonder eene eigene verklaring van beginselen, daarin te zullen slagen, hetgeen echter niet gelukt is. Integendeel de buitenlandsche en binnenlandsche staatkunde van het ministerie, welks ziel de heer GUIZOT is, heeft een onderzoek ondergaan en heeft, gelijk zij verdiende, de overwinning behaald.

Het is eene Engelsche gewoonte, welke men in Frankrijk wil navolgen en voor een beginsel eener constitutionele regering beschouwt, dat de vertegenwoordiging zal kunnen verklaren, dat zij geen vertrouwen in de tegenwoordige bewindslieden heeft en aldus den koning tot het doen eener andere keuze zal mogen noodzaken. Vertrouwen moet men verdienen door zijne daden; over deze heeft de vertegenwoordiging te oordeelen. Keurt zij deze af, — welnu, het staat aan haar de voorgedragene wets-ontwerpen, die haar voor den staat nadeelig schijnen, te verwerpen; voor alle andere daden, door welke de minister zijne magt te buiten ging, dezen ter verantwoording te roepen. Zij heeft daardoor genoeg gezag; zal, wanneer zij hare pligten vervult, geen heilloos ministerie aan het hoofd der zaken zien. Maar losweg bij stemming te verklaren, dat zij geen vertrouwen op het ministerie heeft, schijnt ons eene ongerijmdheid.

Het viel aan eenen man van zoo hooge talenten en grondige kennis als GUIZOT ligt, zich en zijne ambtgenooten te verdedigen, en, ondanks al de woordenpraal, welke zijne tegenstanders te koste legden, leden deze schipbreuk op zijne eenvoudige, maar waardige verdediging. Het regt van visitatie werd nu slechts ter loops ter sprake gebragt; daarover was te uitvoerig gehandeld bij de beraadslagingen over het antwoord op de troonrede.

GUIZOT had toen verklaard, dat hij de periode aannam, bij welke de koning verzocht werd om ter gelegener ure van Engeland de opheffing der tractaten van 1831 en 1833 te verwerven. Met ijver heeft men van de tegenwoordige impopulariteit dier verdragen een wapen gemaakt tot aanvallen tegen den heer GUIZOT, waarbij het zonderlingste is, dat juist zij, die thans eensklaps die tractaten zouden willen opheffen, juist degenen zijn, onder wier bestuur of met wier goedkeuring zij gesloten zijn. In het geheel behoort alles, wat in het laatste jaar, met betrekking tot dat regt van visitatie, voorgevallen is, tot de meest treffende voorbeelden, hoe anders heldere en practische mannen zich eensklaps door een vooroordeel kunnen later innemen en hoe blind zij dan voor hunne eigene fouten zijn, tot welke ongerijmdheden zij vervallen, — gelijk in het Engelsche parlement bepaald is aangewezen.

Van Spanje werd ook met een enkel woord gerept, doch blijkbaar alleen dewijl men naar voorwendsels zocht. De zonderlingste aanval, was echter die, welken de heer LAMARTINE tegen het ministerie deed. Te regt mogt GUIZOT verklaren niet te begrijpen, waarom hij van Petersburg naar Londen en van Berlijn naar Weenen wandelde, daar toch zijn wensch met dien van het ministerie instemde: behoud van den algemeenen vrede op eene aan Frankrijk waardige wijs. Zeer lang heeft de heer LAMARTINE gesproken, zonder dat men ten slotte tot een wezenlijk resultaat komt, ziet hoe het ministerie dan eigenlijk, naar zijn oordeel, anders en beter zou gehandeld hebben. Misschien is dit het fraaije van zijne rede. Zijne gedachten althans bleven steeds in eenen nevel gehuld, welken GUIZOT spoedig voor helder licht deed plaats maken.

Ook wat het binnenlandsch bestuur betrof, bepaalde alles zich tot algemeene gezegden; geene bepaalde feiten werden aangevoerd; voornamelijk heette het, het ministerie oefende te veel invloed bij de verkiezingen uit; het had nog geene voorstellen gedaan tot uitbreiding van het kiesregt. Dit laatste was een der gronden, op welke de heer DUFAURE de ondersteuning, welke hij met zijne partij tot hiertoe aan het ministerie geschonken had, voor het vervolg weigerde. Ondertusschen had de Kamer zelve in het vorig jaar het voorstel van een harer leden, daartoe strekkende, afgewezen.

De heer THIERS volhardde in zijn stilzwijgen. De warmte, met welke zijn blad, de *Constitutionel*, de gansche zaak behandelde, toonde echter, dat hij niet vreemd was aan de gansche zaak. Hij wilde, gelijk men zegt, met eens anders handen de kastanjes uit het vuur halen. Ten einde zich nu voor zijn volgend ministerie niet te compromitteren bleef hij, zoo wel bij de discussie over het antwoord op de troonrede als bij die over de geheime fondsen, zich stil houden.

De grootste grief tegen het tegenwoordig ministerie is ongetwijfeld zijn lange duur. Daaraan is men in Frankrijk nog niet gewoon. De strijd was inderdaad geheel een strijd over personen, niet over zaken. Het is treurig te zien, hoe men aldus in een land, dat anders met zoo veel grond op beschaving roem draagt, het heil des lands voor persoonlijke eerzucht op het spel zet en daardoor de wezenlijk constitutionele beginselen in gevaar brengt.

Buitenlandsche berigten.

OOSTENRIJK.

Weenen, 28 *febr.* Het huwelijks-contract tusschen den prins *August van Saksen-Coburg-Gotha* en de prinses *Clementine* van Frankrijk is in de laatste dagen hier onderteekend, door den [illegible] graaf *de Flahaut* in naam der bruid en door den Belgischen gezant baron *O' Sullivan de Grass* in naam des bruidegoms. (*A. A. Z.*)

PRUISSEN.

Berlijn, 2 *maart*. Wie de buitenlandsche dagbladen met aandacht leest, zal bevinden, dat het buitenland zich verwonderlijk veel over Duitschland bekommert. Het ontwaakte Duitsche nationaal gevoel is het buitenland zoo onverwachts op het lijf gekomen, dat het niet regt weet, welken naam het aan den onbekenden, moedigen knaap, geven zal, die het waagt, het met zoo veel gevoel van eigenwaarde te trotseren. Het buitenland was aan het Duitsche cosmopolitismus, om niet te zeggen laauwheid, zoo zeer gewoon, dat het thans ieder blijk van het Duitsche nationale bewustzijn als eene aanmatiging voorkomt, daar men het allerminst den goedbloedigen Duitscher, van wien men tot dus ver slechts bewonderd en nagevolgd was, voor zulk eene vermetelheid in staat hield. De Engelschen beschuldigen ons daarom thans van eigenwaan (*self-conceit*); de Franschen zeggen dat plotseling eene zonderlinge trotschheid (*une fierté étrange*) in ons Duitschers gevaren is; de Russen zwijgen, en krabben zich bedenkelijk achter het oor; de Deenen zijn bovenmatig ijverzuchtig; de Zwitsers vreezen, dat het tolverbond hun eenen strik om den hals zal werpen, en de materiële Hollanders schreeuwen dat de mof een *avontuurlijke plannenmaker* geworden is. Zoo wordt het in zijne regten tredende Duitsche nationale gevoel door ieder volk anders vertaald, tot dat het op het [illegible] door de kracht der gewoonte in dezelfde [illegible] beteekenis in het boek der volken zal worden opgeteekend. Tot zoo lang laten wij Duitschers de [illegible] wijten des buitenlands, waaruit juist blijkt, [illegible] wij eindelijk erkend worden, stilzwijgend hunnen gang gaan. (*Köln. Zeit.*)

ENGELAND.

Londen, 6 *maart*. Het regtsgeding van *Mac Naughten* is zaturdag avond afgeloopen. Hij is door den jury niet schuldig verklaard, op grond van krankzinnigheid. De directeuren van onderscheidene gevangenissen hadden getuigd, dat de gevangene hun geklaagd had, dat zekere partij zeer kwaadwillig jegens hem gezind was, dat hij zijn leven en goed niet langer veilig achtte en dat hij derhalve om bescherming verzocht. Eenige beroemde geneesheeren, welke den beschuldigde hadden onderzocht, verklaarden, dat hij onderhevig was aan monomanie en ten tijde van het plegen des moords geen besef van zijne daad [illegible] gevangene zal, blijkens het vonnis, in hechtenis gehouden worden tot dat Hr. Ms. wil dienaangaande bekend zal zijn. (Hij zal voor zijn geheele leven in het gekkenhuis Bedlam opgesloten worden.)

Thans is te Porsmouth ook de *Columbine uit China* aangekomen. Zij is bevracht met 750,000 [illegible], zijnde wederom een gedeelte van de Chinesche schadevergoeding.

— Te Port au Prince (Haïti) was, ten huize van eenen chimist, tegenover den schouwburg, een hevige brand uitgebarsten, die zoo spoedig in geweld toenam, dat ongeveer 400 gebouwen, meestal winkels en magazijnen, met groote hoeveelheden kostbare goederen

opgevuld, spoedig in de asch gelegd werden. De schade wordt op acht tot tien millioen dollars begroot. Alle handel was geschorst. Het getal der menschen levens, welke daarbij verloren zijn, is nog niet met zekerheid bekend; men gelooft echter, dat het niet onaanzienlijk is.

— Volgens een berigt uit Bombay, van 4 januari, over de godsdiensttwisten der Parsen, schijnt zich in Indië, op gelijke wijze als dit in Duitschland door de philosophische bestrijders des christendoms het geval is, eene *school der vrijen* voor te bereiden. In dit berigt wordt gezegd: »Naar alle waarschijnlijk[illegible] een gedeelte der Parsensecte (aanhangers van *Soroaster* hunne godsdienst verlaten, zonder het christendom aan te nemen. In Calcutta heeft zich een gezelschap jonge lieden gevormd, om zich door de oprigting eener eigene godsdienst tegen de vervolging hunner Braminische geloofsgenooten te beschermen. Zij verklaren dat zij deïsten zijn, afgodendienst en kastenverdeeling afzweren, en voornemens zijn voor hunne geloofsbelijdenis eene liturgie uit Engelsche boeken, die met hunne overtuiging overeenstemmen, [illegible]; Hun doel is het leven der Hindoe's, zoo veel als de omstandigheden het toelaten, in liberalen zin te hervormen. Gelijke voorteekenen ziet men hier onder de Parsen, en het zou ons niet verwonderen wanneer spoedig een dergelijk genootschap onder hen opstond.

FRANKRIJK.

Parijs, *6 maart.* Zoo ver het geheugen ook der oudste menschen reikt, heeft men de markten onzer steden nimmer zoo ruim van wild voorzien gehad, als nu sedert eenige dagen. Ook zijn er geheele stre[illegible] zeggen, dat het wild geheel uit[illegible] zijn. Dat een en ander is een gevolg van de geweldige sneeuw, die men gehad heeft. Het wild was zoo verkleumd, dat het zich met stokken liet doodslaan of wel met de hand liet vangen. Er zijn boeren, die in het bosch van Soigny meer dan twintig hazen daags aldus gevangen hebben; het lot der patrijzen is niet beter geweest, de vederen waren hun zoo dik met aangekleefde sneeuw bezet, dat zij buiten staat waren te vliegen en zich door hunne vervolgers moesten laten grijpen.

— Onze dagbladen en particuliere correspondentiën houden geene nieuwe daadzaken van groot belang in. Nu het kabinet, ten gevolge van den [illegible] jongste stemming, meer dan ooit gevestigd schijnt, uiten alle welwillenden, tot welke partij zij behooren, den wensch, dat de Kamers zich onafgebroken met de ware belangen des lands zullen kunnen bezig houden. Bij het ministerie van openbare werken wordt eene meer dan gewone bedrijvigheid opgemerkt; de wet op de suikers zal weldra worden behandeld, en die, betrekkelijk de ministers van staat, [illegible] aan de Kamer van gedeputeerden voorgelegd. [illegible] van den heer *Jaubert*, op de som van 14 [illegible], tot voltooijing der vereeniging van de Louvre met de Tuilerien aan te vragen, schijnt, bij den tegenwoordigen staat der financiën, geringen bijval te vinden. De oppositie, inzonderheid die aan [illegible] hoofd de heeren *Odillon-Barrot*, *Thiers* en *Dufaure* staan, houdt zich met nieuwe ontwerpen van veranderingen in het verkiezingstelsel bezig. — Ook [illegible] te Parijs geen ander nieuws, dan dat de zamenstelling der [illegible] collegiën bijna uitsluitend in den zin der ministeriëlen is uitgevallen.

Parijs, *7 maart.* Een dagblad, hetwelk wij kunnen beschouwen als den tolk der wenschen en verwachtingen van de Carlistische partij, *el Reparador*, behelst het volgende artikel:

[illegible] *Maria Christina*, moet aan [illegible] een kostbaren met twee harten versierden ring ten geschenke hebben gezonden; een dezer harten bevat eenig haar van de ex-regentes zelve; het ander van eenen overleden vorst, ongetwijfeld *Ferdinand* VII. Don *Carlos* heeft het zenden dezer gift beantwoord door een nog kostbaarder juweel; waarop *Maria Christina* een tweede geschenk aan den prins van Asturie heeft gezonden. Het Spaansche blad [illegible] te kennen, dat dit aanduidingen zijn van een aanstaand huwelijk.

Het gerucht van deze gelukkige verzoening heeft te Barcelona sensatie gemaakt; men verhaalde aldaar, dat het toezigt der Fransche regering over de verbannen prinses sedert eenigen tijd minder streng is [illegible]. De personaadjen, aan welke de hier bedoelde schikking wordt toegeschreven, moeten geene andere wezen dan de koning der Franschen, diens raadgevers en ongetwijfeld de vertegenwoordigers der noordsche kabinetten.

— De berigten, beide uit Madrid en uit Barcelona, loopen tot den 28sten februari. In de hoofdstad vielen de verkiezingen alsnog ten gunste der regering uit en men dacht, ook wel, dat zij er de meerderheid zou behouden, maar van de tien duizend kiezers, welke Madrid bevat, hadden in de twee verloopene dagen nog slechts weinigen gestemd; het grootste gedeelte scheen de laatste dagen der stemming te willen afwachten, alvorens zich te verklaren. De oppositie rekent daarenboven ook het meest op de stemming der provinciën.

Binnenlandsche berigten.

's Gravenhage, *7 maart.* De centrale afdeeling der Kamer heeft zich in de laatste dagen bezig gehouden met het opmaken van haar voorloopig verslag ten aanzien van de ontwerpen der staatsbegrooting voor 1844 en 1845 en zal morgen daarmede voortgaan.

De afdeelingen onderzoeken thans de ontwerpen van wet, houdende de tarieven van salarissen en justitiekosten in burgerlijke zaken.

— Men verneemt, dat het Z. M. behaagd heeft, de heeren *E. Canneman*, mr. *P. van Akerlaken* en mr. *G. J. Bruce*, laatstelijk voorzitter en leden van de thans ontbondene staats-commissie, aan welke de taak was opgedragen het voorstellen van maatregelen, die ter zake van de maatschappij van weldadigheid zouden kunnen genomen worden, te benoemen tot kommandeurs der orde van de eikenkroon, terwijl de heer mr. *L. Metman*, vroeger amanuensis dier commissie, met het ridderteeken dier orde is begiftigd.

— Zijne Majesteit heeft den 5den dezer het volgend besluit genomen:

»*Wij Willem II*, enz.,

»Gezien ons besluit van den 29sten september 1841, no. 58 (*Staatsblad* no. 38), krachtens hetwelk de jaarlijksche algemeene rekening, aantoonende de hoegrootheid der koloniale remises, in goederen en in geld, en het gebruik van die remises gemaakt, alvorens aan ons ter goedkeuring te worden aangeboden, moet worden onderzocht door eene staats-commissie, voorgezeten door het tijdelijk hoofd van het departement van koloniën;

» Willende overgaan tot het zamenstellen der staatscommissie, gevorderd tot het onderzoeken der bedoelde rekening over het jaar 1842;

» Op het rapport van onzen minister van koloniën, van den 4den maart 1843, La. D, no. 1;

» Hebben besloten en besluiten:

» Art. 1. Tot leden der voornoemde commissie worden benoemd de heeren *M. Piepers* en baron *H. Merkus de Kock*, leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal; mr. *G. J. Bruce* en mr. *J. G. van Nes*, leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal; jhr. *W. G. van de Poll* en mr. *H. van Sonsbeeck*, leden van den raad van state, en *G. S. G.* baron *von Fridagh* en *C. H. T.* baron *Nahuys*, leden van de algemeene rekenkamer.

» Art. 2. De commissie zal als secretaris worden bijgestaan door den heer *J. P. Cornets de Groot*, waarnemend secretaris-generaal bij het ministerie van koloniën.

» Afschrift van het tegenwoordig besluit zal worden gezonden aan onzen minister van Koloniën en aan de leden der commissie, tot informatie en narigt, enz."

's Gravenhage, *9 maart.* Z. M. heeft, den 25sten februarij jl., tot de opheffing van 's rijks athenaeum te Franeker besloten. Dat besluit houdt, onder anderen, het volgende in:

Op de voordragt van onzen minister van binnenlandsche zaken van 4 februari 1843, no. 130, 5de afdeeling, in aanmerking nemende de noodzakelijkheid, om ook de uitgaven voor het hooger onderwijs, zooveel zulks zonder nadeel voor hetzelve kan geschieden, te verminderen;

Overwegende, dat een getal van drie hoogescholen voldoende is voor de behoefte aan hooger onderwijs, waarin van 's rijks wege dient te worden voorzien;

Overwegende, dat dan ook het getal studerenden bij 's rijks athenaeum te Franeker sedert vele jaren bij voortduring is afgenomen, en het nut, dat door die inrigting wordt gestigt, niet langer opweegt tegen het bezwaar der uitgaven uit 's rijks kas, die tot derzelver instandhouding worden gevorderd;

Hebben goedgevonden en verstaan te besluiten:

Io. Het rijks athenaeum te Franeker, opgerigt bij koninklijk besluit van 2 augustus 1815, wordt met het einde van het tegenwoordige leerjaar opgeheven.

2. Onze minister van binnenlandsche zaken zal ons eene nadere voordragt doen, tot regeling van het lot van het aan die inrigting verbonden personeel, hetwelk, voor zoo veel vroeger geene andere schikkingen mogten worden gemaakt, tot aan het einde van het jaar 1843, het genot zal behouden van de tegenwoordige jaarwedden en bezoldigingen. Genoemde minister zal ons mede eene voordragt doen omtrent de bestemming van het aan het athenaeum verbonden materieel.

— Bij resolutie van Z. Exc. den minister van financiën, van 16 februari jl., is, ten gevolge van het tusschen de Nederlanden en België gesloten verdrag, aan de gouverneurs der provinciën, ter executie kenbaar gemaakt, dat de steenkolen, langs de kanalen of rivieren uit België en met Belgische schepen hier te lande ingevoerd, gelijken vrijdom van inkomende regten zullen genieten, als wanneer de invoer met Nederlandsche schepen plaats heeft; terwijl, met opzigt tot het regt van patent van schepen, tot België behoorende, regtstreeks langs de rivieren en kanalen uit België onder Belgische vlag in de Nederlanden komende, geen hooger regt zal gevorderd worden, dan dat, waaraan Nederlandsche schepen, in gelijk geval, onderworpen zullen zijn.

's Hertogenbosch, *7 maart.* Aanstaanden donderdag zal voor het provinciaal hof alhier de zaak behandeld worden tegen zekeren *Huiberts*, die, tweemaal voor de wet getrouwd zijnde, wegens misdaad van bigamie zal teregt staan. Beide vrouwen zijn gedagvaard om als getuigen voor de hoven te verschijnen. Deze zeldzame gebeurtenis houdt de aandacht van het publiek zeer bezig, want de eene vrouw woont alhier en de andere te St. Oedenrode. Men zegt, dat het tweede huwelijk bij abuis heeft plaats gehad. Jonkheer mr. *Martini* zal als verdediger ambtshalve optreden.

Mengelwerk.

De hertog van TERCEIRA.

Op den volgenden morgen bezocht ik den hertog van TERCEIRA. Hij behoort ongetwijfeld tot de belangrijkste mannen van het tegenwoordige Portugal en ik was vol verlangen om eenen man te leeren kennen aan wiens schitterende dapperheid, ridderlijken geest en strenge regtvaardigheid alle partijen evenzeer regt laten wedervaren. Hij is innemend op het eerste gezigt; hij verbindt op de meest ongezochte wijze het vrije, opene van den soldaat met de goede manieren der hoogste beschaving en eene in het oog loopende, bijna meisjesachtige beschroomdheid, zoo dikwerf er toespelingen op zijne vermaardheid gemaakt worden. De hertog is een man in het best van zijn leven, gelijk men het noemt, en hoewel wonden en veldtogten menigen stoot aan zijne gezondheid gegeven hebben, zoo schijnen de slanke gestalte, het levendig oog en de gemakkelijke manieren eer het eerste tijdvak van den middelbaren leeftijd dan de koele bedachtzaamheid van rijpere jaren aan te duiden. Wat ik bij eenen lateren omgang voornamelijk in den hertog heb opgemerkt, is een van alle kuiperijen vrije geest, eene meer dan oppervlakkige welwillendheid, vreugde in het leven. Wie na zoo vele, en daaronder harde ervaringen zich zoo in het geheel niet van gevoel verstompt betoont, zoo van ganscher harte zich uwer aantrekt, moet een warm en diep gevoel en het hart, zoo als men zich uitdrukt, op de regte plaats hebben. Schoon er veel in de laatste tien jaren over den hertog van TERCEIRA geschreven is, kan ik echter niet nalaten in eenige grove omtrekken dit werkzame leven te schetsen, dat zulk eenen beslissenden invloed op het lot zijns vaderlands heeft uitgeoefend.

Don ANTONIO JOSE DE SOUSA MANOEL E MENEZES SEVERIM DE NORONHA, tegenwoordig maarschalk, hertog van TERCEIRA, vroeger als graaf van VILLA FLOR bekend, werd op den 18den maart 1792 geboren en behoort tot een der weinige Portugesche geslachten, die van de koningen als met hen verwant beschouwd worden (1).

(1) *Titulos o familias que gozão das honras de Parente*, naar de Portugeesche uitdrukking; zij gaan voor alle anderen en hebben eenige voorregten, onder anderen, dat hunne bedienden de koninklijke liverei mogen dragen; daar zijn er in het geheel 12; 3 hertogen CADAVAL, LAFÕNS en TERCEIRA, 4 markiezen en 5 graven, waaronder 2 vreemde, de hertog van VILLA-HERMOSA, onder den titel van graaf van MOIRA, als wettigen afstammeling van koning PEDRO [illegible], en de beroemde INEZ DE CASTRO; dan de prins [illegible] GODOY, als graaf van EVORA-MONTE. Het groote huis [illegible] was ook *Conde Parente*, tevens met de Grandezza de rijksvorstelijke waardigheid en het prinsdom Gavre; [illegible] en Villa-Hermosa zijn de twee eenige voorbeelden.

Hij trad in 1803 in dienst, doorliep alle graden en nam aan de oorlogen tegen de Franschen in het schiereiland met onderscheiding deel. In 1816 zeilde hij af naar Brazilië, waar zich een wijd veld voor zijnen werkzamen geest opende. Reeds in het volgend jaar aan het hoofd van een regiment in Fernambuco gesteld, voerde hij kort daarna als gouverneur het bevel in de provincie Para, en in 1820 in Bahia. Drie jaren later keerde hij met JOHAN VI naar Europa terug. Daar werd hij, gedurende onderscheidene jaren, tot verschillende militaire en diplomatieke bedieningen gebezigd, totdat eindelijk de terugkomst van don MIGUËL in 1828 hem dwong uit te wijken. Hij nam in hetzelfde jaar aan den constitutionelen opstand deel, die in Oporto uitbarstte, bij Cruz de Moronços en de brug van Maruël (aan de Vonga) zijn toppunt bereikte, doch met het afdanken van SALDANHA en het inschepen aan boord van den *Belfast* een snel einde nam. Het levendig eergevoel van VILLA-FLOR kon zich niet over een ongeval troosten, hetwelk hij als eene smet van zijnen militairen roem aanzag. Hij rustte niet, en ontwierp weldra in Engeland met den hertog, toenmaals markies van PALMELLA, een nieuw operatieplan. Dien ten gevolge scheepte zich VILLA-FLOR den 5den juni 1829, slechts van weinige officieren vergezeld, te Havre in; het gelukte hem door de blokkerende Miguëlsche vloot te dringen, en op den 22sten derzelfde maand trad het kleine hoopje bij Villa de Praia op het eiland Terceira aan wal. Dit eiland was, gelijk bekend is, het eenige, dat don MIGUËL's heerschappij nimmer erkend had, het daar in bezetting zijnde vijfde bataljon jagers (de bekende latere lijfwacht van don PEDRO en den hertog AUGUST VAN LEUCHTENBERG), had de koningin uitgeroepen en het volk, gedachtig aan den langdurigen weerstand zijner voorouders tegen PHILIPS II van Spanje, had de zijde der troepen gekozen. De ligging van het eiland, midden in den Oceaan, deszelfs verwijdering van het moederland en de hevige winden, welke in deze streken meest heerschen, verligteden den wederstand; steile rotsen, hooge vulkanische bergen, wier gespletene zijden loodregt in de zee nederdalen, bemoeijelijken de landing aan de meeste kanten. Zoo geheel op zich zelven, is het eiland grootendeels tot zijne eigene voortbrengsels beperkt, die gelukkig genoegzaam zijn voor het onderhoud der inwoners; zij oogsten boekweit, maïs en wijn volop en fokken talrijke kudden. Op deze kleine kluit aarde gedijen de meest onderscheidene producten van alle hemelstreken: ananassen kokosnoten, citroenen, oranje-appels en bananen worden rijp nevens de aardbeijen en de noordsche peren. Myrten-, essen- en Kastanje-boomen wassen aan tot digte bosschen; altijd groene velden, een steeds blaauwe hemel, het zachtste klimaat, laauwe zeewinden en heete bronnen; 60,000 inwoners en eene kleine aardige hoofdstad, Angra; — zooverre de beschrijving van dit kleine eden, en men zal toestemmen, zonder iets af te dingen van de verdienste dezer heeren, dat het eerste begin van hunnen veldtogt juist niet de bezwaren van eenen Russischen veldtogt of de ontberingen van den Baskischen berg-oorlog aanbod. VILLA-FLOR nam dadelijk na zijne aankomst het bevel op zich, ontbond de provisionele regering en versterkte de landingplaatsen. Weldra toonde zich de vloot van don MIGUËL, die echter den 11den augustus bij Villa de Praia geslagen werd. Deze eerste zegepraal gaf aan de verdedigers der koningin vertrouwen op hunne toekomst; een regentschap werd benoemd, de hertog van PALMELLA aan het hoofd gesteld en alles in het werk gesteld om een klein leger te organiseren, in de behoefte eener grootere massa van menschen te voorzien en orde in het bestuur te brengen. Uit de klokken werd geld gemunt, papieren geld in omloop gebragt, de visscherschuiten moesten eene kleine oorlogsmarine daarstellen; ieder die aanlandde, officier of beambte, werd tot strenge dienst verpligt en aan niemand meer dan een ration toegestaan. Toen, desniettegenstaande, de hulpbronnen afnamen, het landarmade, de hoop verdween, toen, meer dan dit, wanhoop en insubordinatie dreigden uit te barsten — nam plotseling het regentschap het besluit om de andere Azorische eilanden te gaan veroveren. Hoe vreemd het moge luiden, zoo is het toch volkomen waar, en werd mij woordelijk, zoo als ik het hier neêr schrijve, door den hertog van PALMELLA zelven medegedeeld. Ook blijkt het, bij nadere beschouwing natuurlijk, daar tusschen de zekerheid, jammerlijk op zijn eigen eiland te gronde te gaan en de mogelijkheid door het bezetten der anderen zich op de been te helpen, wel niet veel beraad noodig was.

Het was in april 1831, dat VILLA-FLOR zich met 300 man op een kleine brik en 4 kleinere vaartuigen inscheepte; hij nam ten eerste zonder wederstand het eiland Pico, vervolgens San Jorge op den 31sten mei, na twee zegerijke gevechten (Ungeline da Calhete) en ten laatste het grootere eiland Tayal (2). Flores Santa-Maria, Graciosa en Corvo ondergingen weldra hetzelfde lot. Het aanzienlijkste der Azorische eilanden, San Miguel, bleef nog in 's vijands magt. Het telde 50,000 zielen, 4000 man garnizoen, eene talrijke artillerie en was de zetel van den Miguellistischen gouverneur. VILLA-FLOR verzamelde al de beschikbare strijdkrachten van het regentschap en landde in den nacht van den 1sten augustus op eene kale rots, die door den vijand voor onbeklimbaar was gehouden. Loodregte bergmuren werden beklouterd, over rotskloven gesprongen en bij het aanbreken van den dag eenige hoogten bezet. Den volgenden ochtend had er een gevecht plaats bij Ladoeira da Velha. Het Miguellistische corps werd verslagen en Porta-del-Gada, de hoofdplaats van het eiland, genomen. Met deze gelukkige gebeurtenis, welke de verovering der Azorische eilanden voltooide, stond de terugkomst van don PEDRO naar Europa in verband, die zulk eenen beslissenden invloed heeft gehad op Portugals lot. Op het eiland San Miguel kreeg VILLA-FLOR hiervan kennis door een geschrift des keizers, hetwelk deze aan boord van het Engelsch fregat *Volage* den 30sten mei op de reede van Tayal aan hem gerigt had en hetwelk den generaal door eenen visscher van wege den Engelschen consul heimelijk werd ter hand gegeven gesteld. Don PEDRO bedankte hem op het levendigst en beloofde zijne werkdadige hulp. Van nu af werden met de hoop ook de operatiën op grooteren schaal ten uitvoer gelegd; wat tot nu toe meer middeleeuwsche overrompelingen, romaneske togten geschenen hadden, werd nu een ernstig plan van veldtogt. Don PEDRO liet zich overhalen zelf naar Terceira te komen, om zich aan het hoofd van het regentschap te stellen. Hij landde in maart 1832 op het eiland en op den 8sten juli van hetzelfde jaar zette hij bij Mindello voet aan wal op Portugeeschen grond. VILLA-FLOR, die in den aanvang tot opper-bevelhebber van het expeditie-corps benoemd was, nam na eenige maanden zijn ontslag wegens de door de tegenwoordigheid van den souverein en allerlei kuiperijen ondragelijk gewordene betrekking; hij vergenoegde zich met, als eerste adjudant des keizers, bij de verdediging van Oporto, krachtdadig mede te werken.

De bekende afwending naar Algarbië, welke hij bedacht en met zooveel glans ten uitvoer gebragt heeft, is een der schitterendste punten uit de militaire loopbaan van den hertog van TERCEIRA. Aan het hoofd van slechts 2500 man, landde hij in Cacella, aan de zuidkust van Algarbië, den 24sten juni 1833; drong snel door deze provincie en Alemtejo, misleidde door eene snelle beweging den Miguellistischen generaal MOLELLOS, die hem voor Beja met 6000 man afwachtte, won alzoo twee dagen op hem, wierp zich op Setubal, sloeg den 21sten juli de divisie van den brigadier FREITAS, op den 23sten TELLES JORDÃO bij Cacilhas en rukte den 24sten 's morgens Lissabon binnen, dat weinige uren te voren door den hertog van CADAVAL met viermaal zoo veel troepen ontruimd was, hoewel de breede rivier en eene talrijke artillerie de verdediging zoo zeer verligtten, dat de geringste verdediging van de zijde van CADAVAL het den hertog van TERCEIRA onmogelijk zou gemaakt hebben, ooit aan eenen aanval op Lissabon te denken. Desniettegenstaande was hij zoo zeker van zijne zaak, dat hij den avond te voren, toen nog CADAVAL's troepen Lissabon bezetteden, den keizer de inname der hoofdstad schriftelijk meldde (3). Belast met de verdediging der liniën van Lissabon, werd de hertog van TERCEIRA den 5den september gewond, voerde echter desniettemin terstond daarop het bevel over het observatiekorps voor Santarem en werd, eindelijk, door don PEDRO aan het hoofd der expeditie gesteld, welke in het noorden van Portugal moest opereren. Hij scheepte zich met zijnen generaals-staf den 1sten april 1834 te Lissabon in, rukte vijf dagen later aan het hoofd zijner kolonnen uit Oporto, doortrok en onderwierp de provinciën Minho, Traz-os-Montes en Beira, en behaalde den 16den mei de beslissende zege van Asseiceira, welke de overeenkomst van Evora Monte ten gevolge had en den veldtogt eindigde. Zij sloot ook de militaire loopbaan des hertogs van TERCEIRA; sedert heeft hij zijn zwaard in de scheede gestoken en zal het, willen wij hopen, niet meer behoeven te trekken, daar Portugal niet aan oorlog, maar aan langen, diepen vrede ten hoogste behoefte heeft. Dit heeft de edele hertog ook gevoeld en zijne groote populariteit aan de regering, zijne krachten aan het land niet onttrokken. Tijdens mijn verblijf te Lissabon was hij president van den raad der ministers en belast met de portefeuilles van het departement van oorlog en van buitenlandsche zaken. De klassieke kalmte van gemoed, hem midden onder den kogel-regen eigen, verliet hem ook in den storm der parlementaire debatten niet. Eenige malen zag ik hem, in de levendigste discussiën in de zaal der dikwijls luidruchtige Kamer der Pairs verschijnen, en door de waardigheid van zijn stil, bezadigd optreden een scherp contrast met menigeen zijner standgenooten vormen.

(A. Z.)

(2) Ter gedachtenis aan het regentschap der Azorische eilanden gaf de koningin in 1834 aan den hertog van PALMELLA voor den oudsten zoon van het geslacht den titel van marquis van TAYAL, even zoo als zij den graaf van VILLA FLOR in 1832 tot hertog van TERCEIRA verhief.

(3) Het origineel van dien gedenkwaardigen brief is in mijn bezit; hij luidde als volgt: »Sire! Ik heb de eer Uwe Majesteit te melden, dat ik zoo even de troepen van TELLES »JORDÃO op de vlugt heb gedreven; 3 eskadrons, 16 stukken geschut en 700 man voetvolk bevinden zich in mijne »magt. Het gedrag mijner troepen is boven allen lof verheven. Ik hoop mijn eerstvolgend berigt uit Lissabon te dag»teekenen. Ik kus Uwe Majesteit eerbiedig de hand.

Cacilhas, 23 juli 1833. Hertog van TERCEIRA.

Boven dit zoo antiek eenvoudig en bescheiden berigt schreef, op mijn verzoek, de schoone hertogin het volgend opschrift: *Carta do duque da* TERCEIRA *do vencedor na vespora da entrada em Lisboa*. Ik veroorloofde mij voor te slaan het woord *entrada* (intogt) tegen *tomada* (inneming) te verruilen, waartegen zich de hertog echter snel met de woorden verzette: »Niet inneming: want de vijand heeft geen stand gehouden, »het was slechts eens intogt.« Hoe veel geridderde bulletinschrijvers zouden wel zulk een antwoord gegeven hebben?

Onze gouden eeuw.

(*Vervolg van no. 49.*)

Tot dus verre gaven wij slechts vlugtige, algemeene omtrekken uit de natuurlijke geschiedenis van het rijke. Om, ondertusschen, meer belangrijke soorten van den *homo dives*, zoo als de natuurkundigen zich uitdrukken, te doen kennen, laten wij hier nog eene reeks van illustratiën en beelden uit onze *gouden eeuw* volgen, daar onze tijd inzonderheid er veel van houdt, om in platen-boeken te bladeren en zelfs de graauwe, langwijlige theorie met bonte kleuren begint te versieren.

Het eerste beeld stelt een exemplaar van den *rijken slemper* (*homo dives gulosus*, volgens CUVIER) voor. Wij zien hier een zoogenaamd mensch, welken de natuur met geweldige kakebeenen, dikke vochtige lippen en zeer veel geld begiftigd heeft. De maag is het voornaamste, het *heerschend* deel aan hem of liever in hem; het gansche overige ligchaam is slechts een noodzakelijk toegift of eene overtollige aanhangsel. De beenen namelijk, dienen, tot voetstuk aan de maag; de handen deels tot voelhoornen, deels tot handvatsels; het hoofd is alleen als een deksel te beschouwen en de oogen in zijn hoofd als de vensters, door welke de maag, die, om zich eenige beweging te geven, bij deze soort van menschen dikwijls in het hoofd stijgt, het vrolijke gezigt op eene welvoorziene tafel geniet. Dit maag-mensch maakt de bekende fabel zeer duidelijk, door welke MENENIUS AGRIPPA het oproerige Romeinsche volk tot bedaren wist te brengen. — Even als JACOB BÖHM door het aandachtig beschouwen van eenen tinnen schotel tot het bewijs van Gods bestaan geraakte, zoo openbaart dit zich ook aan hem in iederen schotel, die met een zijner lekkere lievelings-geregten gevuld is. Hij bewondert de almagt, die aan de Oostindische zwaluwen het instinct gegeven heeft, om haar nest op kruidenrijke mos en wier te bouwen, en houdt de oester voor het edelste, volmaakste dier der schepping, terwijl hij in het geheel niet begrijpt, hoe men er toe gekomen is, om den leeuw, van welken men ten hoogste pommade voor kale hoofden en bovenlippen voor onschuldige vaandrigs maken kan, voor den koning der dieren te houden. In het algemeen kent hij geene dichterlijke noch historische vooroordeelen. Eene Straatburgsche gans, met hare kunstige leverziekte, is hem meer waard dan alle ganzen, die het kapitool gered hebben, en hij geeft aan eenen gefarceerden vogel verre boven dien van Minerva, welke in de keuken volstrekt niet deugt, de voorkeur. Het meest, echter, ergeren de dichters hem, dat zij enkel oneetbaar onkruid, zoo als mei-bloempjes, vergeet-mij-nietjes, leliën en ro-

zen bezingen; daar toch groote aspersies en kropsalade veel belangrijker onderwerpen voor lierzangen waren. — Vermits hij geene andere beweging dan de peristaltische lief heeft, zoo is de liberale bewegelijkheid van onzen tijd voor hem onverdragelijk, ofschoon hij anders in zijne inzigten een ware cosmopoliet is en van eene nationale veete geen denkbeeld heeft. Hij houdt veel van de Russen om hunne kaviaar; van de Franschen om hunne soepen en pastijen; van de Engelschen om zeer vele goede hoedanigheden, zoo als de *turtle* en *moc-turtle*, *roast-beef*, *plumpudding*, *pie* en de veel andere Engelsche nationaal-deugden zijn, zoo als zij op de reusachtige keukenlijst bij een gastmaal van den Lord-Mayor naar behooren voorkomen; hij houdt veel van de Pommeren om hunne ganzeborsten; van de Westfalers om hunne hammen, van de Hamburgers om hunne gerookte ribben; alleen van de Berlijners heeft hij eene soort van afkeer, dewijl deze niets anders voortbrengen, dan die plebeïsche Berlijnsche pannekoeken, die goed voor luitenants zijn, die in allerijl bij den suiker-bakker *vóór* de wacht-parade eene hartversterking nemen willen, of voor onzekere referendarissen en recensenten, maar niet voor eenen soliden, rijken man, die voor zijn geld iets uitgezochts genieten wil. — Overigens is hij niet alleen kunstkenner en vol geestdrift in zijn vak, maar zelfs een zelf-werkende kunstenaar. Hij is in de geheime leer der hoogere kookkunst ingewijd, en legt, even als een groot beeldhouwer, gewoonlijk de laatste hand aan de werken, die volgens zijne geniale voorschriften in de werkplaatsen van koks en keukenmeiden bearbeid worden. — Daar hij wel weet, er geen triomf zonder volk zijn kan, zoo noodigt hij tot het genot van zulke meesterwerken ook gasten ter verheerlijking zijner tafel uit. Zelfs geleerden van eene Europesche beroemdheid, voor wier titanengeest deze ellendige aarde met haar strijden en lijden veel te klein is om zich over haar te bekommeren, versmaden het niet om aan de tafel van dit rijke schepsel al de schitterende gaven van hunnen geest en van hun vernuft tegen eene grootsche indigestie te ruilen, tot welke alle wereldstreeken, de beide Indiën, Straatsburg, Engeland, Rusland en Duitschland de kostbaarste stoffen geleverd hebben. Want de maag is de Achilles-hiel van den Duitschen geleerde, de eenige plaats, aan welke hij sterfelijk is.

Het spreekt van zelf, dat de rijke slemper al die menschen uit den grond zijner ziel veracht, welke, gedurende hun gansche leven, slechts droog brood eten ja zelfs diegenen, welke daarbij boter hebben. — Hij wijst de armen, die zich met de veelbeteekende drangrede tot hem wenden, dat zij toch leven moeten, geestig met hetzelfde antwoord af, dat VOLTAIRE in een dergelijk geval eens aan eenen behoeftigen dichter gegeven heeft: »Ik zie er de noodzakelijkheid volstrekt er niet van in!"

Overigens is zulk een rijk maag-mensch geen oogenblik daartegen zeker, dat hem geene beroerte treffen zal of dat hij — hofraad worden zal!

(*Vervolg hierna.*)

Ingezonden stukken.

Het verslag over het kabinet van landbouw-werktuigen te Utrecht en de *twee Engelsche lords!*

De eerwaardige heer JAN KOPS, oud-hoogleeraar in de landbouwkunde aan de Utrechtsche universiteit, directeur van het kabinet van landbouw-werktuigen aldaar, deelt in den *Konst- en Letterbode*, van 17 *februari 1843*, eene opgaaf mede *wegens het aantal bezigtigers en van de nagemaakte of afgeteekende werktuigen en plattegronden van boeren-woningen*, in genoemd rijks kabinet, gedurende 1842.

Die opgaaf is de voorname inhoud van het verslag, over dat jaar, aangeboden aan den minister van binnenlandsche zaken! Dezelve bewijst ons, hoe naauwkeurig men in dat kabinet de geringste kleinigheid aanteekent. Het verslag houdt in, hoe groot het aantal werktuigen, aldaar voorhanden, is, en bestaat voorts in de optelling van het aantal der vreemdelingen, waaronder *twee Engelsche lords*, welke die inrigting bezocht hebben.

Het landbouwminnend publiek, maar, wat meer is, Zijne Excellentie de minister van binnenlandsche zaken, worden hier vergast, niet op de min of meer belangrijke aanmerkingen, door de bezigtigers in het midden gebragt, niet op de mededeeling van de betrekkingen, daardoor voor eene rijks inrigting aangeknoopt, — neen, op de namen van de landen, van waar die bezoekers kwamen. JAN KOPS hecht daaraan eene te groote waarde; ook laat zijn eerwaarde in het midden, of die bezoeken zijn toe te schrijven aan de groote buitenlandsche beroemdheid van zijn kabinet, dan wel aan de guides uit de Utrechtsche logementen! Wij zijn niet ongenegen het laatste te gelooven.

Het verslag van den heer JAN KOPS komt ons voor, onbeduidend te zijn. Zijn Hooggeleerde kan inderdaad geene aanspraak maken op hoogschatting van zijnen arbeid door het publiek, dat de belangen van den vaderlandschen landbouw, en van de wetenschap lief heeft. Waarom niet liever nieuwe inzigten medegedeeld of vruchten van rijpe en veeljarige ondervinding; waarom niet over de vergelijkende uitkomsten van het nut dier werktuigen gesproken, dan zulke, inderdaad niets waardige optellingen van bezoekers, hoedanige van belang kunnen zijn bij spoorwagens of diligences, maar zeker niet uitsluitend het verslag moeten uitmaken van 's lands wetenschappelijke inrigtingen. Het is te meer te bejammeren, daar zoodanige voorbeelden van mannen, welke zoo hoog geplaatst zijn als de heer JAN KOPS, ongunstig moeten werken op het op prijs stellen van de goede zaak der wetenschap. Als men in een vak zoo doorkneed is, al deze geachte geleerde, is men vooral verpligt om de wetenschap meer te doen achten.

De directeur-schappen zijn lang bij ons eene sinecuur geweest, en vele andere lands of plaatselijke posten waren dit eveneens. Men stak de tractementen op; men was een gewigtig persoonaadje; men nam posten bij tientallen aan, en gebruikte ze om parade te maken, soms om in goud gestikt te paraisseren en tevens de beurs te vullen, om 't even of dit ten na, of ten voordeele van de goede zaak en van de vaderlandsche belangen was. Een gouvernement, waarvan het: » *laisser faire*" de spreuk en het rigtsnoer was, berustte daarbij.

Zoo is het ook met vele vakken van wetenschap onder ons gegaan. Men kon er professor in zijn of er als directeur over optreden, zonder er iets van te weten of er zich ooit over te bekreunen. De hemel beware ons, dat wij dit in toepassing op den waardigen heer JAN KOPS zouden zeggen. Zijne kunde in dit vak is ieder bekend; Utrechts hoogeschool was lange jaren getuige van zijnen ijver; elk is bekend met hetgeen hij voor het onderwijs en de wetenschap verrigt heeft. Maar te ontkennen is het niet, dat dit vak, niettegenstaande groote talenten van enkelen, gedurende vele jaren, bij onze vaderlandsche geleerden niet in hooge achting is geweest en bij de studerenden ten spot of tot kwelling, dewijl het ook op hunne beurzen aankwam. Wij gaan, echter, eenen beteren tijd te gemoet, en het is juist daarom, dat wij te meer meenen verpligt te zijn, in het belang der goede zaak, en niet zoo zeer om het verslag van den heer JAN KOPS, de aandacht hierop te moeten vestigen.

Wij behoeven, ter staving van het boven beweerde, de geschiedenis slechts te baat te nemen; want bekend is het, dat de eerste docent in dat vak aan eene onzer hoogescholen nooit gedoceerd, de tweede een half jaar lang over een dood paard les gegeven, en dat de derde zijne benoeming kort overleefd heeft. De waardige opvolger van dezen laatste had nog veel meer kunnen doen, indien hij niet reeds in vroegeren tijd zijne gezondheid aan de belangen van het vaderland had ten offer gebragt. De vaderlandsche litteratuur over landbouwkunde is arm. Voor het versleten boek van UILKENS hebben wij eerst nu een goed *Handboek voor de vaderlandsche landhuisbouwkunde*, en er is thans in ons land eene *Maatschappij ter bevordering van den landbouw*, terwijl eene andere vroeger goede inrigting van dien aard den doodslaap schijnt te zijn ingegaan, of nog slechts in de confuse herinnering van sommigen der leden bestaat.

De middelen van verbetering zien wij ook in de genoemde maatschappij. Wij zien dezelve voorts in den reeds opgeheven dwang voor theologische en andere studenten om de lessen over *oeconomia ruralis* bij te wonen, of liever den dikwerf armen, uit beurzen studerenden theologant dertig gulden te laten betalen. Wij zien dezelve in het gewillig toetreden tot *goed* onderwijs, in de vlijtige beoefening van die wetenschappen, zonder welke de studie van theoretische landbouwkunde of landhuishoudkunde een onding is. Wij zien die in de juiste waardering van hetgeen THAER DAVY, CARL SPRENGEL en LIEBIG geleerd hebben, in de ondersteuning door de regering aan dezen tak van wetenschap te geven en in de geschikte aanwending van die middelen en van die ondersteuning.

Wij zien, eindelijk, de opkomst of den bloei der wetenschappen niet in ongebruikte kabinetten, niet in armoede van verslagen, niet in pralerijen van geleerden, noch, eindelijk, in de bezoeken van Engelsche lords!

.... 24 februarij 1843.

Een voorstander van den landbouw.

Advertentiën.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 10 Maart 2 El 2 Palm 0 Duim; gew. 0 Duim; gev. [illegible]

Te Arnhem, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.